

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmivelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre . . . . . 5 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt 50 kr.
Negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hidutca 32. sz.

HIRDETÉSI DIJ:

Árszabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Egyesületi törekvések a vidéki társadalomban.

Két czikk.

I.

Sokszor halljuk az említést a régi jó időkről, melyek fájdalom, többé vissza nem idézhetők. A mult időkről sokszor úgy beszélnek, mintha azok hasonlíthatatlanul jobbak, szebbek és kedvesebbek lettek volna most folyó napjainknál.

A letűnő idők emlékein elmerengve vajmi könnyen jutunk ama téves gondolatra, hogy a mult idők társadalmá sokkal élénkebb, sokkal összetartóbb és tevékenyebb volt, mint a mai.

Pedig ha a társadalmi életre hatással bír, s napról-napra felmerülő jelenségeket figyelembe vesszük, azt kell tapasztalunk, hogy mindenféle elementáris erővel lüktető s helylyel-közzel lázas tevékenységű társadalmi forrongást észlelhetünk.

Nem a vidéki nagyobb központokról, hanem a másod- és harmadrangu városok mai társadalmáról akarunk néhány jellemző vonást feljegyezni.

A vidéki nagyobb s jobbára forgalmi gócz-pontokba eső emporiális jellegű városok fejlődése s társadalmá teljesen elütő irányzatot mutat a kisebb vidéki városokéhoz képest. Mert míg amazok fejlődése nagyobb szabású és rohamos léptű, s úgy szólván a fővárosi jelleg után törekvő irányzatot mutat, addig a kisebb városok fejlődési procezzusa csöndesebb mederben s kevesebb zajjal folyik, de állandó tevékenységet tanusít.

A vidéki társadalom fő tevékenysége

napjainkban leginkább abban kulminál, hogy működésének legcélszerűbb eszközét az egyesületi törekvésekben keresi.

A pénzügyi intézetek, takarékpénztárak, népbankok és önszegélyző-egyletek anyagi eszközöket nyújtanak mindahoz, a miket az ipar, kereskedelem s a mezőgazdasági téren elérni és valósítani óhajtunk. A virágzó pénzügyi intézetek száza legpregnansabb tanujelei annak, hogy az utolsó évtizedekben önerőnköb, minden állami közvetítés és segélyezés mellőzésével, magunk emberiségéből emeltük az illető vidéket azon helyre, a melyet közigazdasági jelentőségében elfoglal.

Az egyesületi törekvések a nagyobb ipar terén is észlelhetők. Részvényekre alapított gyáraink, ipartelepeink folytonos szaporodása csak azt tanusítja, hogy törekvéseinkben kitartás vezérel, s hogy a jövőbe helyezett bizalmunk napról-napra fokozódik.

De anyagi érdekeink mellett szellemi haladásunkra is gondolunk. S itt, e téren is, az az egyesületi törekvések egyengetik az utat. Ha felsőbbfoku kereskedelmi intézetet, vagy polgári- s avagy ipar-iskolát nem is tudunk teremteni, legalább alsóbbfokukat rendezzünk be, hogy a jövő nemzedékre kihatólag oly értelmes kereskedői és iparos osztályt létesíthessünk, mely a további önképzésre alkalmassá válva, magvát képezze egy művelt iparos és kereskedői osztálynak.

Az egyesületi törekvéseket találjuk fel továbbá a közjótékonyosság s a humanizmus gyakorlásának megannyi nyilatkozásánál. Jótékony nőegyesületeink, betegsegélyző, temetkezési s több eféle egyle-

teink szeltiben keletkezése, szaporodása és virágzása, szintén azt bizonyítja, hogy e téren sem akarunk visszamaradni a század uralkodó áramlatától, mely az anyagiság körében mozgó érdekei és modern realizmusának érvényesítése mellett is oly szépen össze tudja egyeztetni a philanthropizmus magasztos tényeit.

Corydon.

MEGYEI DOLGOK.

Gr. Bethlen Miklós.

III.

Londonban Jászberényi által is segítettve úri módon élt s időközben oda érkezett öcsésével II. Károly királynál is bemutatta hódolatát. Meglátogatta a híres oxfordi egyetemet, hol a profeszörök becsülettel látták, rendre megvendégelték. Ott látta életében a legszebb asszonyt. 1664-ben tért vissza Angliából Párizson keresztül. Onnan a francia királytól egy levelet küldtek I. Apafi Mihály fejedelemnek s nagy meglepetésére 100 aranyat adtak utiköltségei fedezésére a levél elvitelért, mely összeg láttára megijede, — mint mondja, — a koldus a garastól. Elindulása előtt megnézte Páris nevezetességeit, de, mint megjegyezte, egy esztendeig sem lehetne Párist kitanulni.

Haza érve édes atyja, a fejedelem és a főrendek jószívvel fogadták a nagyreményű ifjat. Pántlikás idegen köntösét igen szerették és dícsérték az uri dámák, de neki akkor feje nem Vénussal hanem Márssal volt teli, s így nem sokat adott reá, s addig unszolta atyját míg beleegyezett, hogy kiküldje Magyarországra Zrínyi Miklós akkori leghíresebb magyarországi urhoz. A közben a törököt Szent-Gothárdnál megverték, s így a béke is megkötött, mire November 13-án Zrínyi Miklóshoz Csáktornyára megérke-

AZ „ARANYOSVIDÉK“ TÁRCZÁJA.

A milliósos.

— Kettős historia. —

(6) Zschokkétől — fordítja b-y.

Jobb kilátás.

„Újonnan szerzett fejedelemségünkben — így szól Bitterblatt ur — ő fensége szervezni akarja a pénzügyet lehetőleg a többiek mintájára. Most tehát meg kell vizsgálni az összes uradalmakat, kincstári s más javakat, rendezni, bizonyos egyöntetűséget hozni a közigazgatásba, javaslatokat tenni a jövedelem emelkedésére, — az újonnan szerzett birtokok természetének alapján. Ő fensége erre egy bizottságot rendelt ki. Ez nem kis munka. A bizottság két kamara tanácsosból áll, kik már éltes emberek s kik napok évek mulva sem végzik el feladatokat. Hiába beszéltem ő fenségének. Jó régi hű államszolgák s ezzel mintegy a tiszteletet kell leróni irántok. A bizottság elnökének — talán hogy egy kis ifju tüzzel szítsa a véneket — akaratom ellenére pénzügyi tanácsos fiamat méltóztatott kinevezni ő fensége kamara tanácsos czimmal. Tudja kérem, referens ur, ő fensége nem tűr ellenmondást. Fiam kissé beteges. Így a munka hosszúra nyulnék, pedig nem szabad. Szeretném tehát kedves referens ur, önt a bizottságba állítani titkárnak. Jó rendet fognának csi-

nálni, s fiam az ön segítségével ő fensége teljes megelégedésére fogná a megbízást elvégezni, a min nem kételkedem. És ez a legjobb alkalom, hogy ő fenségét az ön sokszoros érdemeire figyelmessé tegyék. Önnek legalább nálam már most is igen-igen előkellő állás van szánva s fentartva ez új fejedelemségben.“

Morn a mint lehet gondolni, épen nem vonakodott a küldetést elvállalni. Fel is fogta annak értelmét. A bizottságnak mindkét öreg tagja, meglehetősen korlátolt fő, nem munkára termett. Nekik csak figurálni kellett, hogy az elnökre fényt derítsenek. Az ifju pénzügyi tanácsos Bitterblatt pedig, alig két éve, hogy kikerült az egyetemről, még kevésbé értette tehát eme széles körű feladatnak a megoldását. Tehát az egészet Morn titkárnak kell elvégezni, ő pedig örült neki. Rámosolygott szerencséje. De az fájt nagyon, hogy a szép szomszédot annyi időre el kell hagyni; csak hogy ám, ilyen pompás alkalmat nem lehet ám elszalasztani.

Vigasztalta az a kis körülmény, hogy egy kis pénzt is fog látni; mert eddig bizony csaknem ingyen dolgozott; kis vagyonszájának pedig a kamatja nem ment annyira, hogy a költséget kifussa. Mind összességben kelle huzódnia.

Károlinától bucsut vett. Az elválás keserűségének elhordozására egy érzésteljes bucsucók ada erőt. A komissióval elutazott s azonnal munkához fogott szép remények hajnalcsillagánál.

Önként érhetjük, hogy a levelezés a kemény szívű milliósos szép lányával nem szűnt meg. Természetesen, Romanusnak erről nem volt szabad tudni. Bélyegre is Kázmér adott pénzt neki, mert a leánynak egy krajczár zsebpénze sem volt.

Kázmér az új tartomány fővárosában lakott, mint fejedelmi kastélyban. Szorgalmasan dolgozott, kevés társaságban vett részt, hogy annál kevesebbet kelljen költenie; s ha napi munkáját bevégezte, sétált, vagy szobájában olvasott vagy irt — levelet második „én“-jének.

A vendéglőben való tartzkodása azonban egészen véletlenül más időöltést szerzett neki. A szomszéd szobában lakott egy idegen, ki ha asztalnál ült, egy szót sem szólott, gyakran pedig élfélkor is órahosszat fel s le sétált. Kázmér azt hitte, magában beszélget. Ilyen szomszédtság természetesen nem egészen kellemes. Az idegen sápadt, fiatal és ügyes ember vala, volt két inasa s általában előkelő származásának látszott.

A mint Kázmér észrevette, hogy angol, hogy Dunkán urnak hívják s már három hét óta lakik a városban a nélkül, hogy a várossal vagy lakosai-val bajlodnék; egyszer az asztalnál megszólította angolul. Jól esett Kázmérnak, hogy egy idegen, talán épen egy szerencsétlen szórakozást nyer tőle, viszont az is örvendett, hogy anyanyelvén beszélhet.

(Folyt. köv.)

zett. Mint emlékiratában írja, őt igen igen megszerette, becsülte őt és szolgálait ellátta, s vele volt azon végzetes vadászaton is, midőn a nagy hazafi titokteljes módon megöletett.

Onnan Velenczébe utazott, részt veendő a török elleni harcban, de ott is megbékéltek, s a farsangot ott töltvén — abból a Sodomából, mint mondja — igyekezett haza jutni.

Itthon megtették udvarhelyszéki főkapitánynak, s a lehetséges ifjut 1666-ban Teleki Mihályval kiküldötték a magyarhoni békétlenek fejéhez Vesselényi Ferencz nádorhoz, hol szeptemberig maradt.

1667-ben atyja kiadta az ötletet illető birtokot, s többek közt ekkor vette kezébe tordai házáat, melyet ekkor vett fedél alá, mely 1658 óta romban volt. Beállította az elpusztult állapotban levő szőlőket. A birtokhoz Peterdről két jobbágy, Okloson kilencz jobbágy tartozott.

1668. június havában nőül vette Kun István leányát Ilonát s hozzá fogott a gazdaságához, mely eleinte csekély volt, de szorgalmas gazda lévén, idő folytán Erdély egyik vagyonszámba tartó főemberévé lett.

Szép és jó feleségével, mint írja, ifjúsága esztendeit gyönyörűséggel töltötte volna, de bele játszott életébe mostoha anyja, ki tölle telhetőleg sok bosszúságot okozott neki.

Udvarhelyszéki főkapitánysága gyengén jövedelmezett. Volt olyan esztendő, hogy évi jövedelme 35 forint és 12 szita volt. Itták pedig a derékszék alkalmával meg 2 negyvenes hordó borát. Nagyobb haszon volt esztendőnként 100 székely kaszás egy hétre, kik Szentmiklóson jó munkát tettek.

Ezután a fejedelem körül lévén folytonosan, részt vett minden nevezetesebb politikai aktusban, és szerencsétlensége volt, hogy önálló gondolkozása nem tetszett a mindenható hatalommal intézkedő Teleki Mihálynak. A Bánfi Dénes elfogásában bár akaratlan részt vett, udvarhelyszéki székelyeivel Tordáig jött, s innen figyelmeztette levélben Bánfit, ki azt saját kárára nem vette figyelembe. Bánfi Dénes feje a Béli Pál által birt Bethlen várban elbukott, azon pillanatban, midőn a fejedelem kegyelem levele a várkapuhoz érkezett, s Teleki Mihály mind nagyobb hatalomra jutva, elmozdítani igyekezett utjából a befolyásosabb hazafiakat. Béli Pál megbuktatását elhatározták, de elhitették a fejedelemmel, hogy „Béldit ölni vagy fogni semmi, de ha Bethlen Miklós szabadon marad, felveszi a székelységet megszabadítja, ha megölik pedig boszuját állja. Ergo tegyük el őtet is. Segnens az atyja, (Bethlen János) Canis pater, canis filius.“

Fogarásba hívták tehát Béli Pált és Bethlen Miklóst, tanácskozás ürügy alatt és ott 1676. április hó 23-án fogságra vetették. Atyja úgy menekedett meg, hogy vízkorságban feküdt Keresden. Bethlen Miklóst aztán ott tartották azon év Októberéig, mikor reversalis mellett szabadon bocsátották, melynek egyik pontja az volt, hogy elfogatásuk miatt soha törvényt nem kérnek.

Szomorú idők voltak azok, midőn éppen atyjafiai a Buni Bethlehenek voltak leghalálósabb ellenségei . . . az udvarhelyszéki kapitányságba is Bethlen Gergelyt helyezték. Más ellenségei mint Székely László és Nalácsi Istvánnak a vele tett rosszért keresztényhez illőleg később jóval fizetett.

(Folytatása köv.)

Torda város polgármestere jelentéséből.

(Folytatás.)

Vegyük hát sorjában:

1. A január 30-án tartott közgyűléshez terjeszti be a tanács, a városi tisztviselő-, segéd-, kezelő- és szolgáló-személyzet, valamint azok özvegyei és árvái nyugdíjazása tárgyában szerkesztett szabályrendeletet mely a március 5-én tartott közgyűlés 15. sz. a. határozatával azon lényeges módosítással fogadtatott el, hogy a tanács által az alap javadalmazására ajánlott és a kebli

pénztár által fizetendő javadalmazás összege 16.000 frtra emeltetett fel:

A képviselőtestület ezen határozata még ez év folytán törvényhatóságilag megerősített, és 1890. január 1-től kezdődő hatályúval ugyan azon évi október 1-én ténylegesen is életbe léptetett.

Az 1890-ik évnél ez a leghatalmasabb vívmánya s eredményeiben legfontosabb alkotása. Azok, a kik annak megszületését szavazatukkal támogatták — örök emléket emeltek maguknak a késő utódok előtt, a kik századok múlva is áldással és hálával fogják emlegetni, a már fakóvá lett lapokra feljegyzett azon fenkölt gondolkodásu polgártársaink neveit, kik hivatásuk magaslatára emelkedve, városunkat ez által is a modern városok sorába emelni igyekeztek.

Fogadják az illetők tanácsunk összes alkalmazottjainak nevében és általam tolmácsolt legbensőbb hálámát és legőszintébb köszönetemet.

A közegetvám életbeléptetése tárgyában a tanács által kezdeményezett lépések szintén ez évben nyertek befejezést. Az április 10-én tartott közgyűlésben fogadtattak el a kereskedelmi miniszter úr ó nagyméltósága által elészabott feltételek, minek következtében a vámszedési jog 1890. évi szeptember 1-től kezdődőleg 6 évre, engedélyokmány által constituáltatott, s az szeptember 1-én tényleg életbe is léptetett.

Ennek nagyfontosságú hordereje csak akkor fog kellőleg méltányoltatni, ha annak nem kis jövedelméből utcáink és járdáink megfelelő állapotba helyeztetnek s a tanács által már október 8-án tett azon javaslat, hogy a főtér és főbb utcákban 2 méter széles gránitjárda lerakása már az 1891. évben megkezdessék, megvalósulást nyerend.

3. A cellulosegyár részére 90 évre használatra adott területre nézve kötött bérleti szerződés a képv. által július 9-én az 54. sz. alatti határozattal hagyatik helyben, mely szerződés majdnem egy század évre oly előnyöket és oly jövedelmet biztosít a városnak, melyeket csak talán évtizedek múlva és csak nagy áldozatok árán valósíthatunk volna meg. — Ezen szerződésben azonkívül, hogy a vállalat minden holdterület után (körülbelül szükséglete kiteendő 30 40 cat. holdat) évenként 25 frtot fizet, még arra is kötelezve van, hogy óránként 500 liter szűrt Aranyosvizet szolgáltatson saját vízgyűjtőjéből, városi vízvezetési ezélokra; a víz elvezetésére természetesen a város lévén kötelezve.

Minthogy pedig a gyár üzeme már az 1891-ik év tavaszán bizonyára meg fog kezdeni, a tanács gondoskodás tárgyává tette a vízvezetési csőhálózat előmunkálatait is megkezdeni, mi célból a gyárteleptől kiindulva a nivellirozási felvételt elkészítette, s azt a tervezetekkel egyetemben a Walzer Ferencz cégnek megküldötte, hogy a költség előirányzat elkészültével a képviselő elvébe pozitív javaslatokat terjeszthessen. — Ez által bizton remélhetjük, hogy ha az akadályokat, mik főleg pénzügyi tekintetben utunkat állják, legyőzhetjük egy vagy két év alatt vízvezetékkel fogunk dicsekedhetni. —

Nem tartozik szorosán ide — teendőink között amugy is előfoglom sorolni — de tájékozás, gondolkodás és megfontolás végett egyfelől, másfelől indokolásul, már itt felemlitem, hogy a vízvezeték létesítésével szembeni akadályokat miként vélem legyőzhetőek??

Nézetem szerint a körülbelül 15—20 ezer forint között váltakozó cső lerakási, s a tervbevett és a város különböző részein elhelyezendő öt kut felállítási költségeit a következő módokon lehetne előteremteni:

a) Ha a kebeles polgárok egyeteme a szükséges összeget felajánlaná. — Ez volna a leghevesebb. Legalább oly maradandó emléket emelne nevének, melynek jótéteményeit a késő utódok is élvezhetnék, kárpótlásul azért, hogy a regálé jövedelemben többé már nem részesedhetnek. — A nem kebeles polgárokra kiszabandó hozzájárulási összeg pedig képezné a kutak és vízvezetési mű fenntartásának alaptőkéjét.

b) Beszerezhetőek volnának a költségek továbbá rovatul utján, mely adó forint után vettetének ki. — Torda városában ugy sem volt soha rovatul, de ha már be kell harapunk a keserű almába, nyugtasson meg azon öntudat, hogy legdrágább kincsünkért, egészségünkért teszszük, s hogy ez önző látszaton kívül még hazafias szolgálatot is teljesítünk.

c) A harmadik beszerzési módozat volna a füst szám szerinti kiadás. — Ez esetben a házi vízszükséglet megállapítása képezné a kulcsot, s a költségek ennek arányában osztatnának fel és vettetének ki.

Ime így gondolkozom én az akadályok elhárításáról. Méltóztassanak a kérdést komoly megfontolás tárgyává tenni, mert valójában megérdemli, hogy a város minden egyes polgára gondolkozzék föléle. —

4. Az ujonnan készített árvaszéki szabályrendeletek is ez évben nyertek megerősítést. Ennek egyik lényeges új intézkedése a tartalék-alap létesítése, mely régi szabályrendeletben felvéve nem volt.

5. Az 1891-ik évre elkészített költségvetés 100392 frt 42 krban lett megállapítása is nagyfontosságú, az 1891-ik évre előirt 49009 frt 81 1/2 krral szemben. — Az igaz, hogy ebben az italmérési jog és fogyasztási adók bérlete 37000 frttal szerepel, de az emelkedés ennek leszámítással is 14382 frt 60 1/2 kr. tetemes többletet teszen, a mi semmi esetre sem kicsinylendő eredmény, bizonyítéka az újabb jövedelmi források feltárása és erélyes kihasználásának.

6. Szépitési tekintetben haladást jelez azon intézkedés is, hogy a főtérrel az áruló sátrak eltávolítottak, s az ugynevezett fiscalis Curia udvarára helyzetetett be, miáltal a főtér nagyvárosias kinézetet nyert, s a folytonos tisztán tarthatás akadályaitól megszabadított. —

7. A hazai ipar fejlesztése iránti élénk érzékének fényes bizonyítékát képezi a képviselő testület október 3-án 79. sz. a. hozott határozata, mely szerint a kolozsvári ipartanműhelyek részére 8 évre, évenként fizetendő 120 frt alapítványt tesz, s azt tordai polgártársunk Kálmán János kovácmester György nevű fia részére folyóvá is teszi.

8. A december 2-iki közgyűlésen erősíti meg a képviselőtestület a depotépületének egy részét illetőleg a Schoeller és társa bankházzal 6 évre, évi 600 frt bérlettel mellett kötött haszonbéri szerződést, mely szintén új jövedelmet hoz házi pénztárunknak oly tőkéből, mely eddigelő semmit sem jövedelmezett.

9. Az Aranyos folyó hidjának jobb felőli kőlába, mely e század elején készült, a mely ekkorig soha kijavítva nem volt, a lefolyt év őszén egészen helyreállítottat, s egy új század viharainak kiállítására képesített. — Az alapfal újból levert tölgyfa pillérekkel kerítettett körül, s az ezek közötti úr beton kőfallal töltetett ki, valamint az alapfalazat és hidláb falában vájt részek is hasonló anyaggal lettek kitöltve, míg a hidláb felső szegleténél a hidtartó ívezetének gerendája alá, melynek falban lévő része meg volt korhadva, egy új oszlopfal emeltetett, az ivgerendázat éprészének megtámasztására. — A kijavítási költségek összesen 2621 frt 51 krba kerültek.

Ezek azon jelentősebb mozzanatok, melyek a lefolyt év eseményei között számot kérnek maguknak. Nem képezik ugyan ezek valami világra szóló események tárházat, de azon kis társadalomban, melyben élünk, számot tesznek s bizonyítékát képezik annak, hogy az 1890-dik évet sem számíthatjuk tétlenül és hiában eltöltött éveink közé.

(Folytatása következik.)

TANÜGY.

I.

A torda-aragosmegyei tanítótestület központi köre, május 2-án tartotta élénk gyűlését, melyen vidékről is számosan voltak jelen.

A gyűlést Nagy Gyula elnök nyitotta meg talpraesett beszédével, melyben az iskola és szülők közti viszonyt fejtegette — közbe-közbe rakva szokásos humorait. A gyerekek értelmi és erkölcsi fejlődésének — ugymond — avagy sülyedésének — szóval mindennek a tanítók az okai, csupán annak nem, hogy isten őket a maga képére és hasonlatosságára teremtette. Azt nem hiszik el, hogy épen alapos bajoknak a szülők az okai. Ezek tárgyalása után áttér a tanítók közti egyetértésre és szeretetre. — Ezután Csákány Sándor énekeltetett el egy szép idyllikus éneket a gyerekekkel. — Volenszky Gyula Bolyai Farkasról a marosvásárhelyi híres matematikusról olvasott fel köztetszettel fogadott tanulmányt. Élénk eszmecsere adott alkalmat a Schmidt Rezső felolvasása az írásról s az írástanítás módszeréről. A németek megakarják honosítani a függőleges kézírás; felolvasó csak a régi dült írást ajánlja — három pontban védve emezt s czáfolva amazt. Végül egy általa készült palatábla alakot ajánl elfogadandónak, mely az eddigi derékszögű tábláktól elüt s a betűk düléséhez alkalmazkodik. A kör e kérdésben a jövő gyűlésen dönt, addig egy bizottság gyakorlati próbákkal győződjék meg helyességéről. Végül a székesfehérvári keresk. akadémiának turista utra indult növendékei városunkba érkezésének hírére örömmel hallja a kör s intézkedéseket tesz — élén a tanfelügyelővel, hogy méltó fogadásban részesítse a turista növendékeket s tanáraikat.

II.

Este műkedvelői előadást tartottak Nagy Béla műkedvelői intendáns vezetésével a segélyező egyesület alapja javára. Szép számú válogatott közönség volt jelen, noha nem oly nagy számmal, mint rendszeren szokott ilyen alkalomkor. Az említett „Kompánisták” vigjátékot előadták; Udvardi Kornelia kisasszony Rákosi Gizella k. a. Nagy Béla, Vincze B. Salamon Ferencz és Szinner József urak.

Műkedvelőket kritizálni kevésbé illik, nem is férne hozzájuk hátrányos kritika: mindeniken látszott a gyakorlottság s bizonyos fokig a rátermettség; csupán azzal tudjuk meg ezt még, hogy a mérges kompánista Nagy Bélában, mintha még jobb kifejezőre talált volna, mint Vincze társában, előnyére volt neki e tekintetben a különben kellemtelen lótás-futás idegizgató rendezés, mely bizony sok bajjal jár mindig; itt javára vált.

Dicsérettel kell megemlítenünk a Szinner József ur praktikus játékával egyetemben a Miron és Takács urak méltányoló eljárását, hogy segédjük szereplésébe beleegyeztek.

A jól sikerült vigjáték után, szünet alatt Orel Géza ur szavalta el „Othonom” című költeményét az ő ismeretes egészséges organumával. Utána Kodra Gyula ur énekelte magyar népdalokat erősen kitapsoltatva. Kodra ur úgy az ének, mint a szavaltat terén teljes elismerését hódította meg közönségünknek.

Végül a „Varázslat” francia vigjátékot mutatták be Imecs Margit k. a. fiatal tábornokné és Orel Géza ur öreg tábornok kellő készültséggel és praecisítással, valamint Volenszky Gyula ur, kinek kissebb szerepköre volt. Imecs kisasszonynak már megjelenését egy szép virágokrétára üdvözölte. Ez előlegezést ki is érdemelte élvezetes játékával úgy a tapsokat is, melyek bőven kijutottak minden szereplőnek.

A szép estély tisztességes összeget jövedelmezett az egyesületnek, a miért e helyen sem mulaszthatja el a megyei tanító-testület, hogy köszönetet mondjon első sorban Nagy Béla buzgó rendezőnek és a lelkes közreműködőknek.

—y.

Városunk vendégei.

A székesfehérvári kereskedelmi akadémia igazgató tanára dr. Faludi Miksa ur elhátározta néhány tanár kollegájával, hogy a tanuló ifjúságot, mielőtt érettségi bizonyítványt nyernének kihozza pár napra a poros tantermek levegőjéből egy kis körutra, erdőt mezőt bejárni, szivni a vadvirág édes illatát . . . más iskolákat is megnézni; a gyárak füstjét s a nagy lombik működését megpillantani, végig száguldani az alföldön s a királyhágóról széjjelteltekinteni; emberek közé menni s az

élet nagy forgalmáról meggyőződni; a hegyek hűs szellőjének sivatásában tanulni a szabadságot s a völgyek illatának behellésével beszivni a honszerelmet.

A 24 tanulóval elindult maga az ifju tanfelügyelő is gróf Festetich Bennó, Sóv. Gáspár Károly, Kunoss Gyula tanárok, dr. Engel Gyula főorvos Kreislen József gondnok, s kit már említünk az igazgató, A 30 tagból álló társaság rohamosan járta be utjában Pestet, Debreczent, Nagyváradot, Kolozsvárt, alig félnapot időzített ott. Kolozsvárról átkísérte őket dr. Primics György tanár.

Tordán Simó Béla kir. tanfelügyelő fogadta a tanárikar élén a vendégeket, kik a sóbánya megtekintése után hol Krémer bányanagy volt a kaulauz, rögtön vissza akartak utazni, azonban szerencsések valánk meynyerni, hogy kissé több időt töltsenek nálunk, hol annyi történelmi s természeti nevezetesség van ugyszólva eldugva. A 40 személyből álló társas ebéd gyors lefolyása a „Korona” vendéglőben volt, hol első sorban Simó B. tanf. emelt poharat üdvözölve a vendégeket — magának az iskolának, és a városnak nevében, minthogy a város — a polgármester akadályoztatása esetén nem volt képviselve. Pohárbeszédet tartottak ezután még gróf Festetich, Varga Dénes, dr. Faludi igazgatók és egy tanuló. Mire a tudományszomjas karaván hét szekérre elhelyezkedve a Torda határ felé vágatott ki. Az ifjuság tele vala ujjongással, hogy a történelmi, mese és legendaszerű köveken ugrálhat.

Este fáradtan tértünk haza. A vendéгурakat Simó tanfelügyelő hívta meg, az ifjuság elszállásolásáról pedig a tanárok gondoskodtak. Elismeréssel kell megemlítenünk, hogy előkelő kereskedőink közül Gombos, Osztián, Fekete és Kovrig urak e tekintetben segédkezet nyújtottak a magyar vendégszeretet ápolásában. Másnap korán megint a hét 4 kerekű és egy 2 kerekű kocsira telepedett a társaság s fel a Decebál síkján, a keresztes mezőn Toroczkóra hajtatott, hová kísérettül és vezetőkkül mentek dr. Primics és Simó tanfelügyelőkn kívül még Kósa, Borbély, Burger, Volenszky és Nagy Gyula tanárok, s hol Pálfi János isk. igazgató s Asztalos Gábor főszolgabíró ur szívélyes szeretettel várták már a vendégeket.

A toroczkói specialitás megtekintése s a Nagy Gyula verses toasztja után még egyszer letekintünk Enyed felé s a nagy Kenyérmezőre, aztán porosan és bágyadtan a nap hevétől, de emelkedett hangulattal vevénk bucsut a tordai vasuti állomásnál, honnan egyenesen székesfehérvári otthonunkba zónáztak a kirándulók. — Nekünk nagy örömről van, hogy e turista csoport a mi vidékünket mondá legszeretetteljesebb megállási pontjának: legérdekesebbnek s talán elég barátságosnak is.

y.

HIREK.

— **Esküvő.** Ilyés Gyula, a helybeli kir. pénzügyigazgatóság szorgalmas fogalmazója folyó hó 2-án esküdtött örök hűséget Gál Vilmának, Gál Zsigmond, megyei árvaszéki ülnök szép leányának. Az esküvőn csak a legközelebbi rokonok vettek részt.

— **A helybeli polgári zeneegylet** nagy gyűlése folyó hó 3-án tartott meg. Elnökké Jakab Gergely városi főkapitány, jegyzővé Csákány Zoltán lett megválasztva. A többi tisztviselők újra megválasztottak. Az nap délután zenélt a ligetben, nagy közönség jelenlétében. Jó volna, ha meynyerni lehetne a zeneegyletet, hogy vasárnap és csütörtök délután rendszeren játszanak a ligetben.

— **A sósfürdő** megnyílik a város házi kezelésével. Alkalmunk volt látni a fürdő megetti oldaloni befásítást. Ujabbán 109 darab diófát is ültettek a fürdő feletti magaslatra, honnan elragadó kilátás van a fogarasi havasokra s a toroczkói bércekre. Mint halljuk nagyobb mérvű átalakítások vannak készülöben. Csak az a hozzá vezető ut . . . az nagyon gyenge lábbon áll. Azon rész, mely a mult ősszel körülzánczoltatott olyan pompás állapotban van, hogy nemcsak a közlekedő szekerek, de még a gyalogjárók is ovatosan elkerülik, azt gondolván, hogy jobb az istenteremtette ut. Hanem a mi késik nem mulik.

— **Drága eljárás.** Csipkés Ödön városi alkaptány mint vállalkozó kincstári honvédelovakat tart, s ezek egyike Toroczkón elpusztult. Ez elég baj, de hát az a nevezetes a dologban, hogy a toroczkói előjáróság a hullának döglegig történt elszállítása és elásásáért 4 forintot vett. Ez másutt 1 frt 20 krba kerül, s az előjáróság eljárása annyira feltűnő, hogy felhívjuk rá a toroczkói szolgabíróóság figyelmét.

— **Rogozán Samu pénze,** melynek eltolvajlását mult számunkban említettük, megkerült. A tényt Gergely Péter toroczkói illetőségű cselengő követte el egy izraelita polgártársával kompániában. Most már a pénz is, ők is biztos helyt vannak.

— **A cellulose gyárnál,** mintegy 200 munkás dolgozik, s azok közé alig 30 tordai lakós jutott bé, holott a várossal kötött szerződés első sorban a tordai munkások felvételét köti ki. Megjegyezzük, hogy csak földmunkásokról beszélünk. Nem fog ártani, ha polgármesterünk utánna néz a dolog állásának.

— **A tordai bikanevelő telep kertészte** a kiállított rózsáért ezüstérmét, s a coniferáért bronz érmét nyert. A kertész L'hullier István kerti eszközeiért szintén bronz érem jutalomban részesült.

— **Következő gyászjelentést vettük:** Alólirottak szomorodott szívvel jelentik, miszerint Dévai Szöllősi Sámuel életének 71-ik, boldog házasságának 44-dik évében hosszas, kinos szenvedés után folyó év. és hó 5-én, éjjeli 11 órakor jobblétre szenderült. Munka után oly édes a pihenés! Az idvezült híven munkálkodott míg nappal vala, most már pihen a kifáradt test, a lélek pedig megtért Istenhez, ki adta volt azt. Övéi azon fájdalomért, hogy hasznos életét elvégezte, annak meggondolásában lelnek vigasztaló megnyugvást, hogy immár megis elégedett vele. Nem is félt szembe menni az Urnak ítéletével, mert hívé, hogy hűsége jutalmát megnyerendi az ő kegyelméből. Oh legyen az ő hite szerint. Földi részei folyó hó 7-én, délután 3 órakor a házánál tartandó rövid ima után fognak az új-tordai temetőbe elhelyeztetni örök nyugalomra. Áldás és béke lengjen sirhalmán! Uj-Torda, 1891. május 6-án. Farkas Borbára, mint neje. Lukács Juliánna nevelt leánya és Balla Miklós s gyermekeik. Szöllősi Rákhel és férje Szabó József, mint testvér. Ternei Borbára, Kassai Lajosné, Lembozki Borbára, Böjti Lajosné, Rác Juliánna, Rác Jánosné, Gönczi Borábra, Bóné Sámuelné férjeikkel, mint testvéreinek gyermekei.

— **Tűz eset** közelebről három volt városunkban. Május 2-án éjjel Szöllősi Sámuelnél égett le egy kamara, konyha, csűr és két istálló. A kár 700 frtra megy. Biztosítva nem volt. Uj-Tordán volt még egy gyulás Fekete Sámuel házánál, de Borbély Lajos kovács-mester észrevevén, ideje korán eloltotta. Nagyobb rémulést okozott folyó hó 6-án délelőtt 9 órakor az Amirás Márton festő-utcai házánál történt gyulás. Az istállóban meggyult a széna s mig derék tűzoltóink s a szomszédok elolthatták, nagy füst tartotta rémuletben tovább egy óránál a várost. Szerencsére nagyobb kár nem történt. A mostani száraz időjárással jó lesz ha mindenki vizet tart készletben házánál, mint a hogy a tűzrendőri szabályzat meg is rendel.

— **Pusztá-Csán** községben is tűz volt folyó hó 5-én egy ház, csűr és istálló égett le.

— **Volt Aranyosszék közbirtokossága** alapszabálya értelmében jelen április hó 19-én tartotta meg újra alakuló közgyűlését Tarsoly Gábor közb. elnök, elnökle mellett. Volt Aranyosszék 22 község birtokosságának bizottsága, minden községből két-két bizottsági tag választódik, 44 tagból áll, az ujonnan választott b. tagok igen szép számban jelenvén meg, újra alakult, elnöknek közfelkiáltással az eddigi elnököt Tarsoly Gábor; — a ki 1876-tól kezdve vezet a birtokosság ügyeit — jegyzőnek Gál Mórt, helyettes jegyzőnek Borbély Mátét választotta meg. Az igazgató-választmányba az elnök mellé megválasztottak: Csegezi Mihály kir. járásbíró, Mészáros István polgármester, Szentpáli Ignác, dr. Horváth Miklós és Petrikás János, jegyzőnek Gál Mór. Volt Aranyosszék közbirtokosságának vagyona magán adóslevelek és államkötvényekben 44051 frtot tesz. Ezen vagyonnak évi jövedelme felerészben a részes községek iskolái részére, felerészben megyei rovatok fedezésére fordítatik. Ez évben az osztalék 3200 frt lesz. — Ezen vagyon kezdetben alig tett 20000 frtot, ma már megkétszereződött.

CSARNOK.

A kutya.

Ha valaki az ő együgyű pófáját megtekintette azt mondta, hogy kutya. Egy cseppet sem különbözik más kurta farku fehér szőrű kutyától.

Pedig a figyelmes szemlélő, ki fáradságot vett bővebben ráfigyelni, sok mindenre rájöhett volna.

Például észreveheti vala, hogy erősen falánk. Egész nap egyben sem jártatja az eszét, mint azon, hogy mit falhasson. Mert meg kell adni, hogy étvágya mindig jó volt. Nem maradt biztonságban tőle sem főzni való hus, sem megfőtt hus. A lehető legkitanultabb alatomossággal bevárta míg a háziak mind elmentek a mezőre, akkor aztán szabad volt a vásár. Ismerték már azt a jó szokását, hogy a kilincse rátaapos első prászlijával s azonnal kinyitja, hát jól bezárták az ajtót s ezen felül oda támasztották a nyirák seprűt, melyről falu helyen mindenki tudja, hogy olyankor nincs otthon senki. De ezen intézkedés őtet nem confundálta. Felmászott a konyha ablak alatti padra, onnan beugrott az ablakon a konyhába, ott aztán összehajtatott minden nyalni-falnilalót, véghetetlen irigységére a házi kandurnak, ki szintén megtette volna, de nemesen megállta, mióta egyszer irgalmatlanul kiporozták bundáját a pákosztossága miatt.

Egy alkalommal a szolgáló a konyhabeli vakablakban felejtett egy fazék aludt tejet, mely olyan régi módi hosszú fazékba volt. A kutya észre vette. Természetesen ez alkalommal is az ő felügyeletére volt bízva a ház környéke. Addig okoskodott, míg letaszította onnan. A fazék leesett valami panusafélére és nem tört el. Ekkor aztán minden lelkiismeretfurdalás nélkül felnyalta a kiömlött tejet, a házi kandurt pedig, ki tiszta barátságából osztozni kívánt, mérgeesen elmorogta onnan. Mikor már tisz-

tára fel volt törölve a tornácz földje, megorrontotta, hogy a fazék fenekén van még egy nyalintás s a fazék szája szűk levén addig furakodott fejével, míg elérte, de mikor vissza akarta huzni fejét, akkor tapasztalta, hogy buksója nem megy vissza a fazékból. Csak a hasznos bázi állatok, melyek álmélkodva szemtanúi voltak e jelenetnek, tudnák elbeszélni, mi mindenféle éktelen mozdulatot elpróbált, hogy kimeneküljön fejével a tejes köcsögből; de hát az lehetetlen volt. Mikor jól beleizzadva tapasztalta, hogy nem tudja kivonszolni fejét, lefeküdt s úgy maradt, míg haza érkező béresek addig ostorozták, míg oda kocintotta a fazékat fejestől egy fa derekához s megmenekedett alkalmatlan okulárjától.

Nem fogott ez sem rajta. Ha enni adtak, ett a mennyi elég volt, nem egy, de két kutyának s ha maradt valami, a világért sem adta más házi állatnak, hanem elásta s ráfeküdt, gyanakodó pillantással lesve különösen a kandurt, mely néha-néha ellopogatott az elásott kincséből.

De azért ő szívesen látta magát akár minő megehető került az udvar földjére. Azt a kutyához nem méltó lényt is elkövette, hogy oda állott a malacoknak kitöltött törökbuzához s végig ett velők. Azok aztán, részint mert jó lábon álltak vele, részint mert félték tőle, szó nélkül eltűrték.

Miután teljes igaz történetet beszélek, arra is rá gondolkodom, hogy mondhatná valaki, de hát mikép lehetett, hogy valaki tartsa ezt a sutafarku pákosztos ebet.

De tartották kérem, mert ritka jó házőrző kutya volt.

Nem volt a faluban élő ember a mult téli Pálfordulásig, ki elmondani merete volna, hogy valaha az utcán kóborolni látta. Otthon ült mindig. Lehet azért, mert embergyűlölő, akarom mondani kutya-gyűlölő kinézése miatt az ő kutya társai soha sem nézték jó szemmel. Ha megszoríthatták azonnal megbolházták. Neki pedig érzékeny bundája lévén,

inkább otthon ült. De aztán bosszút is állott. Nem ment el a különben jó magas deszkakerítés mellett ember, ló, ökör vagy bivalyfogat hogy meg ne ugatta volna. Volt az utca közepén egy jókora pocsolya, azt minden eleven teremtes igyekezett kikerülni s hogy azt tehesse jó szoroson a kerítéshez kellett simulnia. Ezt várta be az álnok, mert a kerítés hasadékan jól kivehette, akkor nagy kutyaugatás közt oda rohant s úgy kellett lenni, hogy örült neki mikor valaki ijedtében nagy, bolondul belelépett a pocsolnyába.

Még csak csinját el tudnám beszélni, de nem írom ide, mert ismerem a szerkesztő ur rosz szokását, hogyha hosszan talállok beszélni, hát egyszerűen kiképlajbászolja, — de mégsem hallgathatom el az alábbiakat, különösen a kutya titokzatos végét.

A kutya ebben az esztendőben kinőtt a kamaszkorból és rajta is beteljesedett a nóta, „a virágnak megtiltani nem lehet“... Addig-addig kunktálódott, míg az ől tetejéről egy pompás kiugró helyet fedezett fel s azon tul nem volt kutya lakadalom a faluban, melyen tevékeny része ne lett volna. Reggelre azért othon volt s minden lelkiismeret furdalás nélkül költötte el reggelijét.

De ez szolgáló vesztére. Ismeretséget kötött hozzá nem való kutya egyéniségekkel, oly helyeken, hol a kutyára nincs szükség. Egész sereg pajtásra akadt, melyekkel összenyargalták éjjelenként a szomszéd kerteket. Ez ment a mig téli idő volt, de bekövetkezett a tavasz, mikor a gazdasszonyok felszokták ásni a veteményes kerteket. A kutya azután is folytatta éjeli körutazásait s nagy kedve telt benne, ha össze rugdoshatta a puhán felásott veteményágyásokat. Ezelőtt 5 héttel a felmürgesedett szomszédok egy ólba beszorították s oda adták a kutyapecézrnek.

Azóta mit sem hallottam felőle.

Zenfalvi Sándor.

Sz. 9255—1890.

tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A tordai kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Simon Miklós és neje Ekárd Judith végrehajtható Bozsila Sára öz. Czupor Andorné végrehajtást szenvedő elleni 613 frt 33 kr tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a tordai kir. törvényszék (az aljárú kir. járásbíró) területén lévő Toroczko község határán fekvő a toroczko 85 stjkvben A + 1—27 rdsz. alatt foglalt ingatlanból Bozsila Sára öz. Czupor Andorné megillető jutalékára az árverést összesen 465 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1891 évi Julius hó 4-ik napján d. e. 9 órakor Toroczko község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlan becsárának 10 %-át vagyis 46 frt 50 krt. o. é. készpénzben, vagy az 1891 évi LX. t. cz. 42-ik §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1891. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8-ik §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1891. LX. t. cz. 170. §-sa értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Tordán, 1890 évi december hó 31-ik napján.

A tordai kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságtól.

SOLYMOSI MIKLÓS
törvényszéki bíró.

Van szerencsém becses tudomására hozni, hogy 6 év óta fennálló üzletemet egy

női szabászati teremmel

bővítettem ki, melynek vezetésére egy kitűnő képzettségű szabásznőt hoztam, ki is a szabászatot és női ruha készítést több nagy városban gyakorolta és e szakmába teljes jártassággal bír.

Célom az, hogy igen tisztelt vevőimnek azon előnyt nyújtsam, miszerint nálam vásárolt ruhaszöveteket hivátnak szerint, pontos időre felelősség mellett készíttessék el.

Miután a tavaszi és nyári időnyre dúsan láttam el üzletemet a legújabb és divatosabb női ruhaszövetekkel, azon helyzetbe vagyok, hogy a legkényesebb izléseknek is megfelelehetek.

A ruhák elkészítéséért méltányos olesó árakat számítok s pontos időre való elkészítéséért és jól állásáért felelek.

Gyászruhák 24 óra alatt elkészíttetnek.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesíték.

Ez új vállalatom szives támogatását kérve s magamat becses pártfogásába ajánlván, maradok

teljes tisztelettel

1—3)

Sipos Béla.

Sohasem ismétlődik

e ritka

ALKALMI VÉTEL.

Majdnem ingyen.

CSAK! 2 frt 65 kr. CSAK!

Kitűnő zsebóra

elegáns lánczczal!

Valamennyi fióküzletem felosztása miatt kénytelen vagyok óriási raktáromon tudadni. Hogy ezt lehetővé tegyem, a mai naptól kezdve eladok

Egy igen finom, jól járó órát

urak, nők és gyermekek számára

2 frt 65 kr. rendkívüli olcsó ár mellett

és díjtalanul mellékelek az óra mellé egy divatos lánczot. Megrendelések sorrend szerint gyorsan eszközöltetnek.

Szétküldés utánvéttel.

Első és legnagyobb óra-raktár Pollák Károly czég.

Bécs, 1/2, Novaragasse Nr. 43.

Pompás alkalmi ajándék.

(1—10)

„TORDA ÉS CSALÁDAIRÓL“

KÖVENDI WERESS SÁNDOR

által összeállított mű II-ik kiadása megjelent, kapható szerzőnél,

Kolozsvártt pedig:

HORÁTSIK JÁNOS

könyvkereskedésében.